Maastricht in Beeld

De Sint-Matthiaskerk II

79

mei 2026

De Sint-Matthiaskerk II

De kerk werd in 1351 gebouwd, maar er was in 1298 al sprake van een kerk op deze plaats. Een voorloper dus. Vermoedelijk is de toren van die voorloper. Er zijn bij een restauratie in 1988 resten gevonden die bij de toren horen.

De kerk lag buiten de eerste stadsmuur die van de Kleine Gracht, schuin over de Markt, naar de Grote Gracht liep. Na de bouw van de tweede stadsmuur vanaf 1294 lag de kerk binnen de stadsmuur.

De Sint Matthias was in de 14de-15de eeuw parochiekerk van het Servaaskapittel en diende de Orde van de Nieuwe Biesen en de Antonietenkerk. Die lagen aan het eind van de Boschstraat, rechts van de Boschpoort.

De kerk heeft door de eeuwen heen veel meegemaakt. Katholiek, protestant, garnizoensbakkerij, katholiek, verschillende restauraties. In de 19de-20ste eeuw werd het een volkskerk voor de arbeiders van de Sphinx en de papierfabrieken.

Adres: Boschstraat 99
Wikipedia: https://nl.wikipedia.org/wiki/Sint-Matthiaskerk_(Maastricht)

De tekening is van Philippe van Gulpen, hij tekende de de Boschstraat en de kerk in 1848. Beeldbank HCL, CVDN 341. Links naast de ingang is een muur met een poortje. De muur bestaat niet meer, daar is nu de ingang van de zijbeuk en daarnaast is de kapel gewijd aan Onze Lieve Vrouwe van Banneux. De kapel bestaat sinds 1953 en is overdag open.

Ook de muur rechts van de toren is er niet meer, er staat nu een pand met een doorgang naar de Maastrichter Pastoorstraat. En in het midden de fraaie ossenbloedrode deur met smeedijzeren beslag. We gaan naar binnen...

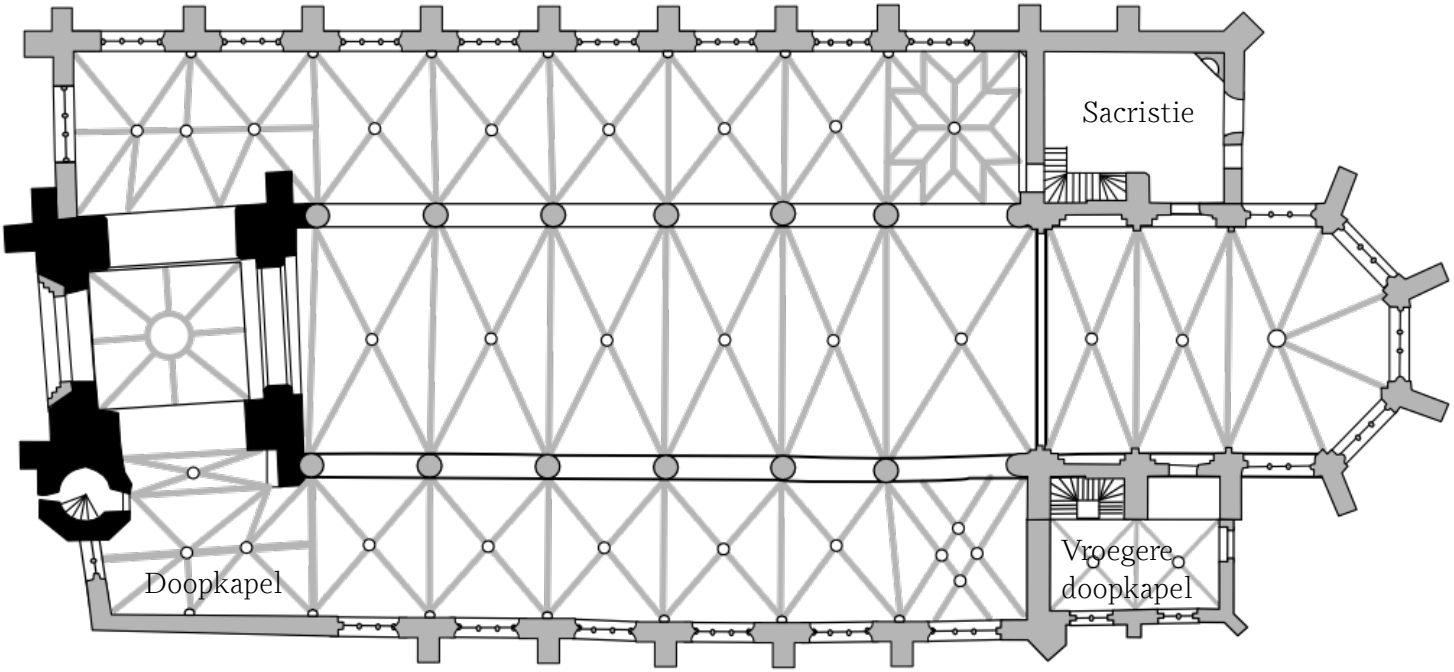

Op de plattegrond kunnen we zien dat het een driebeukige kerk is met een inpandige toren. Die staat wat gedraaid ten opzichte van de hoofdas. De resten onder de vloer waren funderingen van de oude kerk en die liepen parallel met de toren. Er is dus ooit een reden geweest het grondplan iets te draaien. Er zitten merkwaardige onregelmatigheden in het grondplan, de ondergrond was drassig en moeilijk.

Zowel de toren als het schip zijn opgebouwd uit mergel, de toren heeft een plint van Naamse steen. De bouwstijl is Maasgotisch, net als de Sint-Jan, de Dominicanen en de Oude Minderbroederskerk.

Het middenschip bestaat uit zes traveeën, de ruimtes tussen de pilaren. Linksachter is de sacristie, rechtsachter de vroegere doopkapel. De zijbeuken zijn lager dan het schip. Het koor bestaat uit twee traveeën, de apsis is vijfhoekig.

In de toren zit het kerkportaal, direct achter de ossenbloed rode hoofdingang. Aan de zuidkant is de traptoren te zien, een wenteltrap om naar de orgeltribune en hoger te gaan. We gaan daar kijken.

In de toren is de blaasbalg van het orgel dat zich achter de houten wand bevindt. De balg gaat tegenwoordig natuurlijk elektrisch, maar moest altijd al trappend opgepompt worden. Daarvoor is de verticale balk met twee voetpedalen. Tegenwoordig een sportschoolactiviteit, toen stond er iemand gedurende de mis hard te werken.

Aan de kant van het raam staat een houder met flambouwen die gebruikt worden bij processies en missen. Deze hebben de woelige tijden niet doorstaan, ze zijn beschadigd en zijn hier met pensioen.

Het uitzicht vanaf de orgeltribune op het schip, de zijbeuken en het hoogkoor is prachtig. Er is net een mis geweest, de wierook hangt nog in de ruimte en zorgt voor een wat mystieke sfeer.

Het orgel is een Binvignat uit 1808. Joseph Binvignat (1755-1837) was een Maastrichtse orgelbouwer, geboren in Attigny. Dit was het eerste driemanuaals orgel van Nederland. De klaviatuur zit aan de voorkant, daar staat ook het koor. De organist was zo omringd door muziek. Het orgel is in 1990 gerestaureerd door Flentrop uit Zaandam. Het is toe aan een nieuwe restauratie.

De akoestiek van de kerk is prachtig, er zullen vaker muziekuitvoeringen gehouden worden.

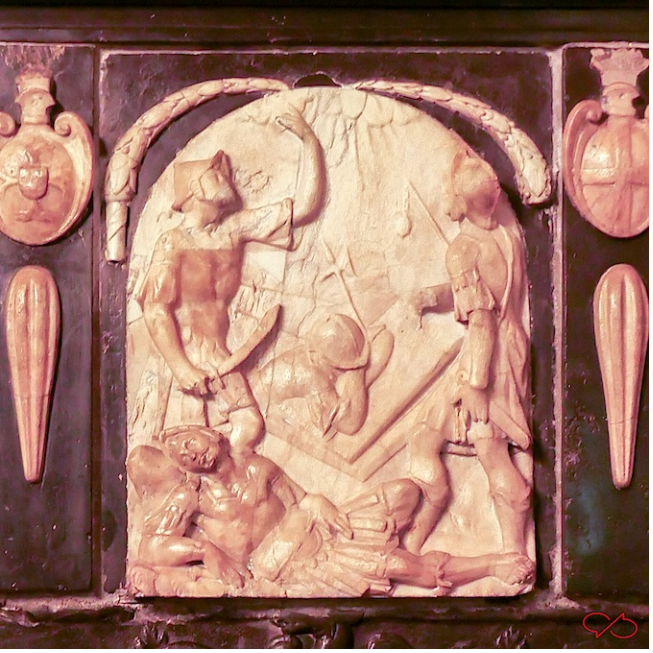

In de hoek van de linker zijbeuk zien we een epitaaf, een grafmonument, van de Spaanse officier Marcus Antonius Simoneta. Hij sneuvelde op 6 april 1579 tijdens het beleg door de hertog van Parma. Simoneta heeft dus dezelfde status als d'Artagnan. We zien de Verrijzenis in licht marmer. Daaronder in zwart marmer het grafschrift in latijn.

Philippe van Gulpen heeft er circa 1840 een tekening van gemaakt. Daarop is de tekst van het grafschrift duidelijk te lezen. Onderaan de tekening staat: "*Tombeau en albatre marbre et pierre bleu Dans l'Eglise St. Mathieu à Maestricht. D'un neveu et general du Prince de Parma, tue à l' oisfant de la porte Bois le Duc.*" Grafmonument van albast, marmer en blauwe steen in de Sint-Matthiaskerk in Maastricht. Van een neef en generaal van de Prins van Parma, gesneuveld bij de val van de Boschpoort.

https://beeldbank.historischcentrumlimburg.nl CVDN 195

Er was ooit een preekstoel in Louis XIV-stijl. Die is voor een groot deel verloren gegaan, maar drie panelen zijn er nog. Twee daarvan hangen in de kerk aan pilaren, de middelste in het bijgebouw. Onder de afbeeldingen staan de namen: Salvator Mvndi, S Josephus en S Maria. De medaillons zijn omlijst door een stralenkrans en aan een prachtige strik hangen guirlandes.

Rechts een reliëf van S Nicolavs Tollentinas, de 13de eeuwse Italiaanse heilige Nicolaas van Tolentijn van de augustijner orde. De ster is een van zijn attributen. Het reliëf zit in het tocht-portaal en dat komt uit de Augustijnerkerk.

In de ontvangst-kamer staan twee stukken van een processiebaldakijn. Verguld en bekleed met geborduurde stoffen. Geschonken door Aldegonde Hoebrechts, de echtgenote van Petrus Regout. Het borduurwerk is gedaan door de Zusters van de Misericorde, het houtwerk is gemaakt in Brugge.

Er zijn diverse beelden, de meeste zijn uit de 19de eeuw. Maar deze drie zijn veel ouder. De linker is een piëta die tussen 1460 en 1500 gemaakt is door een onbekende meester.

Rechts het beeld van de heilige Cecilia (niet Maria Magdalena), rond 1525 gemaakt door Jan van Steffeswert die in Maastricht woonde.

In het midden een corpus die vermoedelijk al uit 14de eeuw stamt.

Dan is er rechtsachter nog een plafondschildering. Die lijkt qua stijl erg op die van de Sint-Jan en de Oude Minderbroederskerk aan de Pieterstraat. Vermoedelijk 15de eeuws.

Twee van zestien ramen in 1960 gemaakt door Charles Eyck. De reeks heet "De geheimen van de Rozenkrans". Bovenste deel de Kruisiging. Onderin Daniel in de leeuwenkuil.

Bovenste deel Jezus bidt in doodsangst tot zijn hemelse Vader - Onderin De slapenden discipelen in de Hof van Olijven. De ramen bestaan uit antiekglas/lood/grisaille.

J. THISSEN

J. THISSEN.

Op de linkerpagina zien we de kruiswegstatie nummer 5. De statie is in 1866 geschilderd door Louis Joseph Bruls (Übach-Palenberg, 1803-Rome, 1882). Hij woonde en studeerde van 1820 tot 1826 in Maastricht.

Daarnaas twee reliëfs in de sacristie die in 1895 gemaakt zijn door beeldhouwe Jozef Thissen uit Roermond (1840-1920). Hij had daar het Atelier voor kerkelijke kunst J. Thissen.

Er is nog een 19de eeuwer die werk heeft achtergelaten: Pierre Cuypers heeft in 1861 het interieur ingrijpend vernieuwd in romantisch-neogotische stijl. Dat moet gelezen worden als nep gotiek, het was zijn idee over de middeleeuwen. In de loop van de jaren is het meeste van zijn ingrepen weggehaald, maar in de apsis zien we nog wat restanten. Die zijn duidelijk Cuyperiaans, maar toch ook wel bijzonder. En achter de orgeltribune heeft men nog een stukje sjabloonwerk blootgelegd.

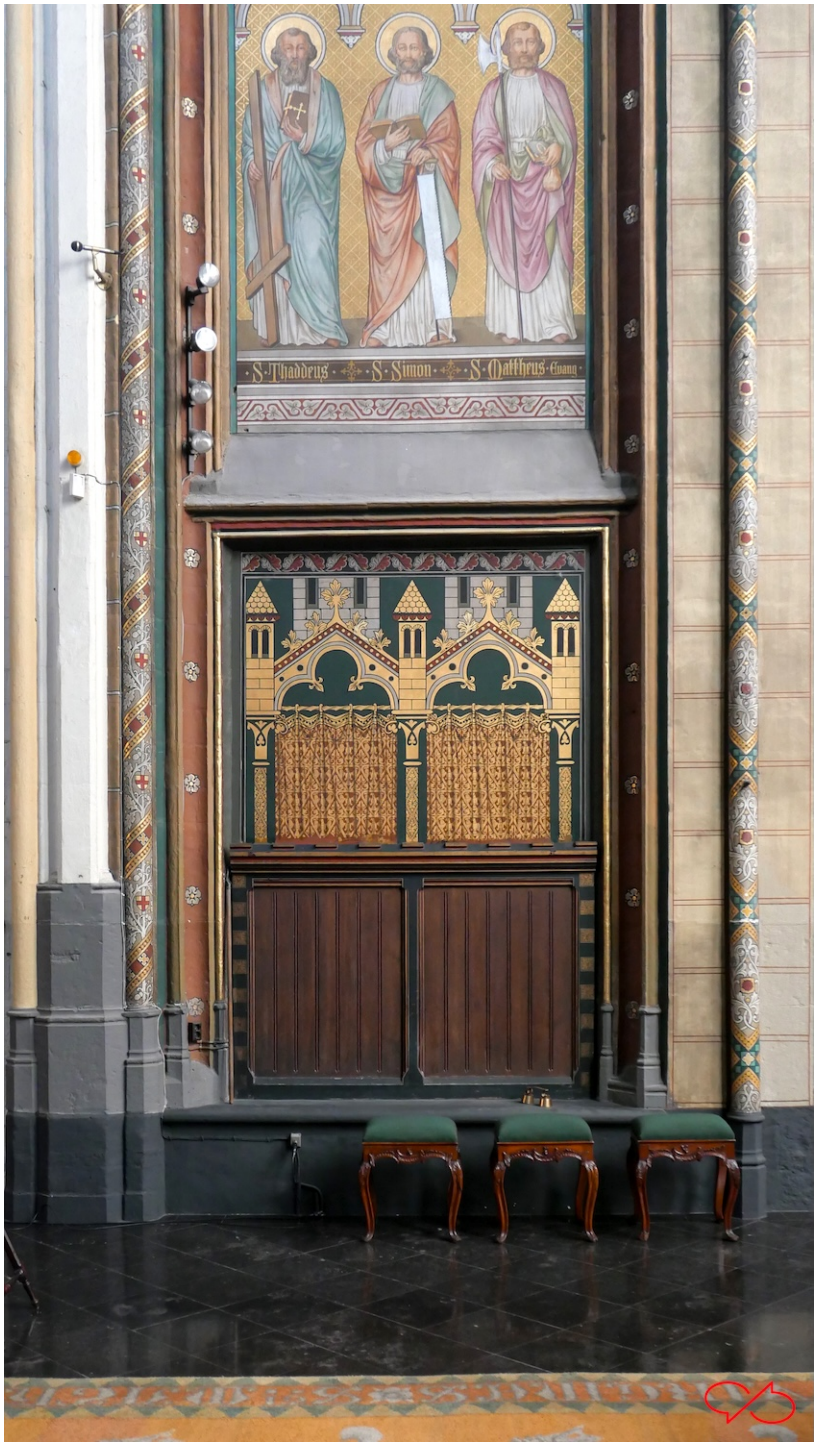

Het hoogkoor met het altaar en het hoofdaltaar. Links is de ingang naar de sacristie, rechts de ingang naar de voormalige doopkapel. Het glas-in-lood is tussen 1916 en 1919 gemaakt door Atelier Frans Nicolas en Zonen uit Roermond. Met beeldverhalen van ondermeer Antonius van Padua en Stephanus.

Het hoofdaltaar is neogotisch, in 1859 gemaakt door de Duitse architect Carl Weber (1820-1908) die in Roermond woonde. Het is in 1991 gerestaureerd door koster/restaurateur Vincent Kranen. Het binnenvallende zonlicht zorgt voor een gouden gloed.

In de noordelijke zijbeuk komen verschillende ribben bij elkaar en steunen op een console. Daar zien we een engel met gespreide vleugels die het stadswapen vasthoudt. Uit circa 1450. Verder zien we links van het hoogkoor het neogotische Maria-altaar. De geschilderde retabel vertelt het leven van Maria.

In de doopkapel staat het doopvont met daarop een fraai versierde messing kap. Het vont dateert van 1707. Een veel ouder romaans vont uit omstreeks 1300 staat in het Bonnefantenmuseum. En dan een sfeervolle blik op de Hemelvaartsmis van 2026. Druk bezocht door vooral internationale studenten.

Een sfeervolle foto van glas-in-lood en sierwerk op een biechtstoel.

De kerk kreeg van Petrus Regout een kroonluchter met inscriptie: UIT DANKBAARHEID VOOR GODS ZEGEN PETRUS REGOUT FEBRUARY 1865
Zulke luchters hangen ook in de Sint-Servaas en de Onze-Lieve-Vrouwe. De luchters kwamen uit de Sint-Laurenskerk in Rotterdam.

Tegen de buitenmuren zien we tien grafstenen. Het waren zerken (liggend in de vloer) of stèles (staand tegen een wand). Ze zijn allemaal naar buiten gebracht.

De linker steen is voor Jacob Massing, overleden op 14 oktober 1650, en zijn zoon Jacob Massing, hij was kerkvader en overleed op 30 juni 1667. De rechter steen is voor Johan Beutenaken, burgemeester en peymeester (belastinginner) in Maastricht. Hij overleed x februari A° 1603. *Bidt voor die Siele*.

Aan de noordzijde van de kerk is het voormalige kerkhof, nu een binnentuin die door de wat verwilderde indruk bijzonder sfeervol oogt, een oase van rust in het drukke centrum. Er staat een fontein in het midden en de poort komt uit op de Maastrichter Pastoorstraat. Het gebouw rechts van de poort is de voormalige pastorie, die zal een andere bestemming krijgen.

En tot slot op de Boschstraat zien we op een hoek een devotiebeeldje dat gemaakt is door Charles Vos. Het is Matthias die zeer verwonderd omkijkt naar de kerk. We zien naast hem de bijl, Matthias' attribuut. Het is gemaakt in 1949 uit Franse kalksteen. Ik voel wel mee met de Matthias van Vos...

Maastricht in Beeld kortweg MiB

MiB is een fotomagazine voor liefhebbers van de stad Maastricht. De opzet is simpel: interessante onderwerpen, behoorlijke foto's, korte stukken tekst met wat uitleg en achtergronden en een nette layout.

Dit magazine is gratis en komt uit de Boekenkast van Peter Scheele: https:pjscheele.nl

Ik wens u veel kijk- en leesplezier.

Peter Scheele

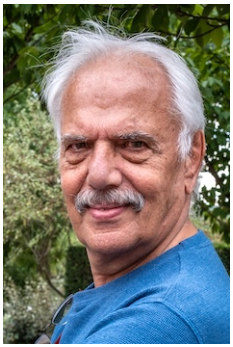

Colofon
Camera: Fujifilm X-E5 + Sigma 17-40 DC ART
Bewerking: Adobe Lightroom Classic 15.2
Opmaak: Apple Pages 15.2
Font: Odile Light van Kontour
Foto's, tekst en opmaak: Peter Scheele